

Kvinesdal kommune
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner
Oppdatert for 2018-2021

1.0 Bakgrunn

Den 22.09.10 vedtok kommunestyret «Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2010-2013». Planen ble utarbeidet etter at regjeringen i 2007 kom med sin «Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011. Vendepunkt». Kommunes handlingsplan ble rullert i 2013 og var også da oppe til behandling i kommunestyret.

Kvinesdal kommune har vært relativt tidlig ute med å utarbeide en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Kommunene er ikke pålagt å utarbeide handlingsplaner lokalt, men det er anbefalt gjentatte ganger fra sentralt hold, som et hjelpemiddel for å sikre forebygging og for å kunne ivareta ansvaret for å gi et helhetlig og tverrfaglig hjelpetilbud.

2.0 Videre satsing fra statlig hold siden 2013

Vold i nære relasjoner beskrives i førende dokumenter fra sentralt hold som alvorlig kriminalitet, et angrep på grunnleggende menneskerettigheter, og et folkehelseproblem. Volden har mange uttrykk og omfatter fysiske, psykiske, seksuelle og materielle overgrep mot en person som voldsutøveren har en nær relasjon til. Det kan handle om overgrep mot nåværende eller tidligere kjæreste, samboer eller ektefelle. Det kan handle om barn, barnebarn eller andre nære slektningers overgrep mot eldre. Det kan handle om barn som opplever vold i familien og det kan handle om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Volden kan skade både fysisk og psykisk helse. I ytterste konsekvens tar vold liv.

Vi plikter alle å avverge vold i nære relasjoner. Straffelovens § 196 pålegger en generell plikt til å avverge grovere forbrytelser som blant annet vold i nære relasjoner – særlig mot barn. Plikten er fremtidsrettet og trer inn når en anser det som over 50 prosent sannsynlig at det *vil begås* en av forbrytelsene som er listet opp i bestemmelsen. Avvergelsesplikten er overholdt ved at en melder fra til rette myndighet – normalt politiet eller barneverntjenesten. Fagpersoner og offentlig ansatte skal kunne melde fra uten hinder av taushetsplikt. Det er straffbart ikke å overholde avvergelsesplikten. I følge barnevernloven § 6-4 har alle offentlig ansatte, samt en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, også plikt til å gi opplysninger til barnevernet blant annet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt. Opplysningsplikten er todelt, ved at en både skal melde fra av eget tiltak til barnevernet og ved at en plikter å gi opplysninger til barnevernet når de ber om det.

For å få bedre oversikt over omfanget av vold og overgrep i Norge har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet gjennomført en undersøkelse av forekomsten av vold og seksuelle overgrep i Norge. Den ble gjennomført i 2013 og omfatter intervjuer med 2435 kvinner og 2029 menn i alderen 18 til 75 år. I undersøkelsen ble deltakerne spurt om fysisk vold og seksuelle overgrep i egen barndom og i voksen alder. (*Kilde: Siri Thoresen og Ole Kristian Hjemdal (red.): Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. Rapport 1 /2014*)

Hovedfunnene i undersøkelsen er følgende:

- 8,2 % kvinner og 1,9 % menn forteller at de har blitt utsatt for alvorlig partnervold
- 9,4 % kvinner og 1,1 % menn forteller at de har vært utsatt for voldtekt

- 4,9 % av kvinnene og 5,1 % av mennene oppgir at de minst en gang har blitt utsatt for alvorlig vold fra sine foresatte (banket opp, sparket, slått med knyttet neve)
- 27,7 % av kvinnene og 33 % av mennene oppgir at de har blitt lugget, kløpet, ristet eller blitt slått av sine foresatte i barndommen
- 15,4 % av kvinnene og 11,2 % av mennene har opplevd psykologisk vold fra foresatte i barndommen
- Like mange kvinner som menn, 10 %, har opplevd fysisk vold mellom foreldrene i barndommen
- 10,2 % av kvinnene og 3,5 % av mennene forteller om seksuell kontakt med en minst fem år eldre person før fylte 13 år
- 4 % kvinner og 1,5 % menn oppgir seksuell omgang før fylte 13 år. En av fire hadde aldri fortalt om det til noen
- Voldtekt og seksuell kontakt før 13 år ble hovedsakelig begått av personer som barna kjenner
- Å bli utsatt for vold eller overgrep i barndommen, øker sannsynligheten for å bli utsatt for vold eller overgrep som voksen

Fra regjeringshold har en etter «Vendepunkt» fortsatt å følge opp satsingen på å bekjempe vold i nære relasjoner og det har i årene etter 2013 kommet flere dokumenter fra sentralt hold som er styrende for arbeidet også lokalt:

«Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017»

[Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017](#)

Handlingsplanen er en oppfølging av den aller første Stortingsmeldingen som ble lagt fram på området vold i nære relasjoner (St meld 15 (2012-2013). «Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve.»). Behandlingen i Stortinget viste at det var stor politisk enighet om at vold i nære relasjoner var et område som krevde ytterligere satsing. Handlingsplanen «Et liv uten vold» inneholder konkrete tiltak på områdene forebygging, kunnskap og kompetanse, hjelpe- og behandlingstilbud, straffeforfølgning og samarbeid/samordning. Planen er fulgt opp med årlige statusrapporter som er tilgjengelig for allmennheten på nett.

«En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å forebygge og bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)»

[En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å forebygge og bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom \(2014-2017\)](#)

Regjeringen Solberg har i forrige regjeringsperiode lagt fram en egen tiltaksplan rettet mot forebygging og bekjempelse av vold og overgrep mot barn og ungdom i alderen 0-18 år. Planen inneholder 43 tiltak og innsatsen er rettet mot følgende områder:

- Forebyggende arbeid og godt foreldreskap
- Det offentliges ansvar
- Barn og ungdoms egen deltakelse
- Tverrfaglig samarbeid og frivillig sektor
- Rett hjelp til rett tid
- Forskning og kompetanse

«Proposisjon til Stortinget, Prop 12 S (2016-2017): Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)»

[Opptrappingsplan mot vold og overgrep 2017-2021. Prop 12 S \(2016-2017\)](#)

Etter anmodning fra Stortinget la Regjeringen nylig fram en opptrappingsplan for å sikre et forpliktende og helhetlig arbeid for å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep. Formålet med planen er å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner, særlig bekjempelse av vold og overgrep mot barn/ unge. Målsettingene er at:

- Ansvar for å forebygge og bekjempe vold og overgrep skal være fastsatt, tydelig og lederforankret på alle forvaltningsnivåer
- Forebygging av vold og overgrep skal prioriteres og styrkes
- Alle relevante sektorer skal synliggjøres som helsefremmende arenaer
- God og riktig kompetanse om vold og overgrep skal finnes i alle sektorer og tjenester
- Vold og overgrep skal oppdages tidlig, og voldsutsatte skal få individuelt tilpasset oppfølging og behandling
- Voldsutøvere og overgripere skal få hjelp for å forebygge nye overgrep
- Etterforskning av saker om vold og overgrep skal prioriteres, kapasiteten skal styrkes og kvaliteten skal økes
- Voldsutsatte skal gis bedre beskyttelse
- Arbeidet mot vold og overgrep skal samordnes på tvers av tjenester og sektorer
- Arbeidet mot vold og overgrep skal være kunnskapsbasert, og effekter av tiltak skal evalueres
- Kunnskap om og forståelse av vold og overgrep skal økes i befolkningen
- Brukermedvirkning og barns deltakelse skal ivaretas i utvikling av politikk og tjenester

Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen – hvordan avdekke vold

[Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen - hvordan avdekke vold](#)

Ca. fire prosent av alle gravide i Norge har vært utsatt for fysisk vold i svangerskapet. Å være gravid og bli utsatt for vold kan få alvorlige konsekvenser, både for den gravide og det ufødte barnet. Helsedirektoratet ga i 2014 ut Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen – hvordan avdekke vold. Retningslinjen skal bidra til å avdekke vold mot gravide.

Retningslinjen har anbefalinger til kommunene basert på gjeldende regelverk og kommunens plikt til å gi nødvendig og forsvarlig helsehjelp. Retningslinjen viser hvordan helsepersonell sammen med andre tiltak i kommunal regi, kan gi bedre hjelp til gravide som er utsatt for vold. Målet er at kvinner utsatt for vold skal få mulighet til å snakke om dette og gis forsvarlig og nødvendig oppfølging.

På nasjonalt hold har det også blitt utarbeidet et verktøy som raskt skal kunne gi oversikt over- og hjelp til å komme i kontakt med hjelpeapparatet:

Nasjonal veiviser ved vold og overgrep – nettstedet dinutvei.no.

dinutvei.no

Som et resultat av satsingen som ble gjort gjennom «Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017)», ble nettportalen dinutvei.no lansert i 2016. Portalen er utviklet og driftes av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). [Dinutvei.no](http://dinutvei.no) en nasjonal veiviser til ulike hjelpetilbud både der en bor og i landet for øvrig. Portalens målgrupper er både utsatte, utøvere og berørte og er tilgjengelig på flere språk. Nettstedet har videre en spørsmål- og svartjeneste der en kan få stilt spørsmål anonymt. Fagpersoner, beslutningstakere og organisasjoner skal også kunne finne informasjon og hente kunnskap i portalen.

3.0 Målsettingene og tiltaksdelen i Kvinesdal kommune sin handlingsplan mot vold i nære relasjoner

Det har i den opprinnelige kommunale handlingsplanen og ved rullering av denne blitt satt opp følgende mål:

«Den kommunale handlingsplanen skal orientere seg på satsingsområder som er nedlagt i regjeringens handlingsplan. Planen skal være et verktøy i arbeidet overfor brukergruppen i kommunen og sikre dem et tilpasset hjelpetilbud som tar utgangspunkt i deres egne ressurser og behov. (...)

Målsettingen med den kommunale handlingsplanen mot vold i nære relasjoner er:

- å forebygge og redusere vold i nære relasjoner i Kvinesdal
- å øke befolkningens bevissthet for vold i nære relasjoner
- å kunne avdekke vold og seksuelle overgrep så tidlig som mulig
- å gi nødvendig hjelp til de som har vært utsatt for vold, voldsutøver og deres familier, særlig barn
- å ivareta brukerne og gi dem et helhetlig samordnet hjelpetilbud
- å gi et oppfølgingstilbud til ofre og berørte familiemedlemmer»

Det ble ved rullering i 2013 vedtatt en slik tiltaksdel i planen:

Område	Mål	Tiltak	Tidsrom	Ansvar
Felles	Arbeidet rettet mot vold i nære relasjoner skal være godt koordinert i kommunen.	Fortsette møter i arbeidsgruppa som er nedsatt, halvårlig.	Fortløpende 2014/ 2017	Arbeidsgruppa. Representant fra helsestasjonen innkaller til møter.
Felles	Rutiner ved vold i nære relasjoner tas i bruk og fungerer til beste for brukerne av kommunale tjenester.	Rutiner legges inn i internkontroll på alle avdelinger.	2014	Enhetsledere og avdelingsledere på aktuelle avdelinger.
		Evaluerer og evt. justerer rutinene.	2014/ 2015	Arbeidsgruppa.
Felles	Ansatte som jobber i tjenester som	-Vurdere behovet for å arrangere felles kurs/	Kontinuerlig	Arbeidsgruppa

	kommer i befattning med vold i nære relasjoner, skal ha god faglig kompetanse.	kompetanseheving. -Spre informasjon til hverandre om aktuelle kurs.		
Enhet for levekår	Oppdage vold i nære relasjoner tidlig.	Utvikle rutiner i svangerskapsomsorgen for å spørre om vold.	2014/ 2017	Avdelingsleder helsestasjonen/ jordmor.

4.0 Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen

Det systematiske arbeidet med å følge opp den kommunale handlingsplanen kom i gang på nyåret 2013. Det ble da etablert en tverrsektoriell arbeidsgruppe som har jobbet med å følge opp tiltaksdelen av planen.

Gruppa består av:

- Solfrid Egeland Eiesland, Barnehageenheten
- Finn Kydland, Skolesektoren
- Maria Veronica Egeland, Kvinesdal ungdomsskole
- Vivian Kvinlaug, Omsorgssektoren
- Hallgeir Tveit, Politiet. (Fra 2017 har Hallgeir Tveit sluttet i sin stilling. Jan Magne Olsen har vært med på møter etter dette).
- Mette Madsen og Lill Reidun Grindland Larsen, Lister barnevern. (Fra 2016 er Lister barnevern representert kun ved Lill Reidun Grindland Larsen).
- Siri Fyllingen Johnsen, Enhet for levekår, helsestasjonen
- Bente Haugland, NAV (Tiltrådt gruppa fra høst 2017)

4.1 Delmål 1: Koordinering av arbeidet mot vold i nære relasjoner i kommunen.

Arbeidsgruppas funksjon er tenkt å skulle ha fokus på tverrsektoriell koordinering på systemnivå innenfor arbeidet rettet mot vold i nære relasjoner. Arbeidsgruppa har hatt halvårslige møter omtrent slik forutsatt, med unntak av høst 2016. Tema som har vært oppe til drøfting er:

- Kompetanseheving (se pkt 4.3)
- Implementering og evaluering av rutine ved vold i nære relasjoner (se pkt 4.2)
- Bruk av Ungdata som kilde til økt kunnskap om vold i nære relasjoner
- Bruk av konsultasjonsteamet i Vest-Agder til drøfting av saker som gjelder barn
- Samarbeid med politi og barnevern i saker som gjelder vold i nære relasjoner
- Samarbeid mellom barnevern og de instanser som melder fra om vold i nære relasjoner
- Oppsett av utstillingen «Hvis klær kunne fortelle»
- Drøfting av tiltak i den nye handlingsplanperioden

Barnevern og politi har alltid en spesiell rolle i forhold til saker som gjelder vold. En anser det derfor som viktig at de også framover er med i arbeidsgruppa.

4.2 Delmål 2: Arbeid rettet mot implementering av rutiner ved mistanke om vold i nære relasjoner.

Før forrige rullering av handlingsplanen, våren 2014, utarbeidet arbeidsgruppa rutiner ved vold i nære relasjoner, til bruk i kommunen, og disse ble vedtatt av kommunestyret som en del av handlingsplanen. I løpet av høst 2014/ vår 2015 ble rutinene gjennomgått med ledere og implementert i aktuelle sektorer som en del av kvalitetshåndboka/ internkontroll.

Våren 2016 ble det gjort en spørreundersøkelse blant ledere/ mellomledere i skole-/ barnehage-/ helse-/ omsorg- og levekårsektoren, med tanke på å evaluere hvorvidt rutinen var kjent, hvorvidt den var implementert og hvilken nytte en hadde av den. 75% av de som fikk ut spørreskjema svarte. Evalueringen viste at rutinen var lagt inn i internkontroll ved så nær som alle av de avdelinger som svarte. De fleste som har hatt saker som omhandler vold i nære relasjoner har brukt rutinen. De fleste som har brukt rutinen opplevde den som nyttig. Det kom ikke fram forslag til endringer av rutinen.

Etter drøftinger med representant fra politi i arbeidsgruppa, har en justert ordlyden i rutinen, ved at drøftingspartner ved anonyme drøftinger skal være Agder politidistrikts familievoldskoordinator. Dette er oppdatert i vedlegg 2.

4.3 Delmål 3: Arbeid med kompetanseutvikling.

Høsten 2015 ble det gjennomført en halv dag med informasjon/ kompetanseheving med politi, barnehus/ RVTS og barnevern, der sentrale aktører i kommunen var med.

Barnehagesektoren har hatt en opplæringsdag for alle ansatte, med Einar Skarpeid fra politiet og Inger Lise Andersen fra RVTS. Invitasjon ble også sendt ut til skole og helsestasjon.

Kommunen har dessuten gjennomført et 2 årig kompetansehevingsprogram i «traumebevisst omsorg» i regi av RVTS. Dette har hatt deltakere fra skole, barnehage, helsestasjon, voksenopplæring og barnevern. Det har ikke vært tilsvarende kompetansesatsing innenfor omsorgssektoren.

4.4 Delmål 4: Arbeidet med å avdekke vold i svangerskapsomsorgen

Det kom i 2014 nasjonale retningslinjer for avdekking av vold i svangerskapet.

Helsestasjonen har initiert og deltatt på en dags opplæring med Ragnhild Leite fra RVTS, sammen med annet helsestasjonspersonell i Lister i forbindelse med de nye retningslinjene.

Det ble i løpet av våren 2017 etablert rutiner for å spørre om vold, i tråd med anbefalingene i den nasjonale retningslinjen. Dette er nedfelt i helsestasjonens kvalitetshåndbok.

5.0 Beskrivelse og videreutvikling av tjenestetilbudet:

I «Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2011-2013» er det beskrevet at følgende kommunale enheter og tjenester i Kvinesdal er sentrale i arbeidet med vold i nære relasjoner:

- Avdeling for psykisk helse
- NAV
- Boligbaserte tjenester og Åpen omsorg
- Helsestasjonen
- Fastleger
- Tannleger
- Barnehager

- Skoler

Videre er det i handlingsplanen beskrevet interkommunale tjenester, institusjoner og andre samarbeidspartnere som er sentrale å ha kjennskap til for de kommunale tjenestene i arbeidet med vold i nære relasjoner. Dette er: Lister barnevern, Lister PPT, ABUP Lister, DPS Lister, Politiet, Familiekontoret, Krisesenter, Bufetat, SMSO, Barnehuset, RVTS, ATV, samt ulike kontakttelefoner og frivillige organisasjoner.

Det er i all hovedsak de samme aktørene som er sentrale i arbeidet mot vold i nære relasjoner nå, som i 2010 da handlingsplanen ble skrevet. En ny aktør er Stine Sofie senteret som med statlig støtte ble etablert høsten 2016. Dette er et nasjonalt kurs- og mestringssenter for voldutsatte barn og unge (0-18 år) og deres familie, og er verdens første i sitt slag. Senteret ligger i Grimstad kommune og tilbyr seks dagers kursopphold med fokus på mestring og glede.

Arbeidsgruppa har oppdatert beskrivelsen av *forebyggende tilbud* som en har i kommunen og som oppfattes som voldsforbyggende. Noen av disse ble beskrevet i handlingsplanen da den ble laget i 2010, mens andre har kommet til etter dette:

- **Svangerskapskurs:**
Tilbudet er et kurs over 3 kvelder til alle førstegangsfødende par. Målet er å gi hjelp til å forberede seg på å skulle bli foreldre. Fokus er bl annet samarbeid om foreldreoppgaven og samspill med- og tilknytning til barnet. Videre snakkes det om hvilke foreldreatferd som kan skade barnet og det vises film om «shaken baby-syndrome».
- **Være sammen:**
Være Sammen er et helhetlig kompetanseløft som er implementert barnehagene i Kvinesdal. Temaet er sosial kompetanse med et spesielt blikk for de utfordrende barna. Det er en teoridel for alle ansatte, samt veilederopplæring i samarbeid med Læringsmiljøsenderet. Eyvind Skeie er ansvarlig for barnemateriell og foreldreeske til inspirasjon og kunnskap. Tidlig innsats, relasjonsbygging og en voksenstil preget av varme og krav er blant kjerneelementene i Være Sammen.
- **Kvello – tidlig intervensjon:**
Metoden Tidlig Innsats i barnehagen (TI, Kvello-modellen) er utviklet for å jobbe systematisk på individ- og systemnivå i barnehager for å sikre godt tilrettelagte barnehagetilbud og å oppdage og tilby bistand til barn i en tidlig fase av en mulig utvikling av vansker.
- **Zippys venner:**
Zippys venner er et undervisningstilbud til barn i 1. klasse der fokus er å utvikle sosial kompetanse og lære å håndtere følelser. Opplegget brukes i noen av skolene i Kvinesdal.
- **ART (Agression Replacement Training):**
ART er en gruppebasert strukturert pedagogisk opplæringsmetode som har vist seg å være et effektivt redskap i forebygging, reduksjon og erstatning av aggressiv atferd hos barn og ungdom. Programmet brukes i Kvinesdalsskolens satsing på sosial kompetanse.
- **Kjærlighet og grenser:**
Kurset er et rusforebyggende program som gis som tilbud til alle barn i 7. klasse og deres foreldre.

- **Level kurs:**
Level består av ulike kurspakker og omhandler samliv og kommunikasjon i ulike faser i livet. Det første kurset tilbys som undervisningsopplegg for klasser i videregående skole. Deretter er det kurs som retter seg mot nyetablerte par, førstegangsførelde, par med fartstid, par med annen etnisk bakgrunn og par med spesielle utfordringer. Kursene drives i et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, Vest-Agder Familiekontor og Den norske kirke.
- **«Barn ut av foreldrekonflikten»:** «Barn ut av foreldrekonflikten» er et gruppetilbud for familier der foreldre lever i høykonflikt som påvirker omsorgen for barn. Tilbudet er et interkommunalt samarbeid mellom familiesentre, barneverntjeneste, SSHF Avdeling for barn og unges psykiske helse og Vest-Agder familiekontor.
- **BTI (Bedre tverrfaglig innsats):** BTI modellen er en samhandlingsmodell til bruk i kommuner for å bedre den tverrfaglige innsatsen i og mellom tjenester rettet mot barn, unge og familier som bekymrer. Kvinesdal kommune har de siste to årene jobbet med å utvikle modellen lokalt sammen med andre kommuner i Lister. BTI modellen består av en handlingsveileder som skal hjelpe ansatte og enheter til å fange opp og ta tak i bekymringer tidlig og sørge for at disse blir behandlet forsvarlig. Handlingsveilederen skal være «linket» til diverse «verktøy» som skal kunne være en hjelp i arbeidet.
- **ICDP – gruppebasert foreldreveiledningsprogram for minoritetsspråklige.** International Child Development Program (ICDP) er et enkelt, helsefremmende og forebyggende gruppeprogram som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge. Det retter seg mot omsorgsgivere og tar for seg 8 tema for godt samspill. Det er utviklet varianter av ICDP som retter seg særlig mot minoritetsspråklige. I Kvinesdal er en i ferd med å tilegnes seg kompetanse til å drive og å starte opp grupper for minoritetsspråklige.

Når arbeidsgruppa har drøftet målsettingen om at kommunen skal ha voldsforebyggende tiltak, har det vært enighet om vi i kommunen har- og er i ferd med å implementere, et bredt spekter av forebyggende tiltak. Programmene retter seg både mot barn og voksne og er både generelle forebyggingsprogrammer og tiltak rettet mot grupper i risiko. Tiltakene og programmene har fokus på utvikling av sosial kompetanse, tidlig intervensjon og voldsforebygging. Arbeid med sosial kompetanse er blant annet et av satsingsområdene både i Kvinesdalskolen og i barnehagene og det er i 2017 laget en felles plan for sosial kompetanse i barnehage og skole.

Når det gjelder *behandlingstiltak* for voldsutsatte og deres familier, ser arbeidsgruppa at det fortsatt er utfordringer når det gjelder å sikre et helhetlig hjelpe- og behandlingstilbud. Mulighetene for å jobbe med disse problemstillingene ut fra det mandatet en har i en kommunal gruppe, er imidlertid begrenset. Vi har sett det som vår oppgave å påpeke utfordringer og svakheter, men tror det best kan jobbes videre med i interkommunale samarbeidsfora der både 1. og 2. linje tjenester er representert.

6.0 Utvikling i forekomst lokalt

Både nasjonalt og lokalt er det en utfordring at mørketallene for vold i nære relasjoner fortsatt er store. Det er heller ikke en samlet statistikk som fanger opp problematikken, men det jobbes stadig på nasjonalt hold for å få en bedre og mer samlet statistikk.

På nasjonalt hold har en kommet noe nærmere å få et bilde av omfanget av vold i nære relasjoner ved å ha gjennomført forekomststudien i 2013. (se pkt 2.0)

Når en ser på tall lokalt er det viktig å være oppmerksom på at det ikke nødvendigvis er en direkte sammenheng mellom forekomst av vold i nære relasjoner og registrerte saker hos politi og hjelpeapparat.

Politiets statistikk er anmeldelser/ saker registrert etter straffelovens § 282 "mishandling i nære relasjoner" og § 283 "grov mishandling i nære relasjoner" – gjerne kalt "familievoldssaker". "Mishandling" etter disse bestemmelsene omfatter mer enn fysisk vold, og "nære relasjoner" betyr flere enn ektefelle/samboer. Disse to paragrafene har denne ordlyden:

§ 282 – mishandling i nære relasjoner

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler

- a) *sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,*
- b) *sin eller nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje,*
- c) *sin slektning i rett oppstigende linje,*
- d) *noen i sin husstand, eller*
- e) *noen i sin omsorg.*

§ 283 – grov mishandling i nære relasjoner

Grov mishandling i nære relasjoner straffes med fengsel inntil 15 år. Ved avgjørelsen av om mishandlingen er grov skal det særlig legges vekt på om den har hatt til følge betydelig skade eller død, og for øvrig

- a) *dens varighet,*
- b) *om den er utført på en særlig smertefull måte, eller har hatt til følge betydelig smerte, eller*
- c) *om den er begått mot en forsvarsløs person.*

Ordlyden i bestemmelsene er altså slik at det vil forekomme andre typer straffbare forhold mellom personer i "nære relasjoner" som ikke kommer på denne statistikken fordi forholdene er av en annen karakter og/eller ikke alvorlige nok.

De siste tre årene (2014 – 2016) har antall "familievoldssaker" for Agder politidistrikt totalt sett ligget jevnt på rundt 200 saker pr. år. Disse tre årene har Kvinesdal totalt hatt 10 "familievoldssaker" (2014/1+2015/5+2016/4). Pr. 10.10.17 er tallet for 2017 4 saker.

Tallene politiet har meldt inn ved tidligere utgaver av planen var betydelig høyere enn disse tallene. Dette henger sammen med at antall "saker" da ble talt opp på en annen og mer usikker måte. Nå er det det konkrete antallet registrerte saker i straffesaksregisteret som telles. Hvis vi med den "nye tellemåten" tar tallene for Kvinesdal tilbake fra 2010 og fremover så var de 2010/3, 2011/0, 2012/3 og 2013/6. Siden paragrafene i straffeloven som går på "familievold" er av nyere dato er det ikke hensiktsmessig å sammenlikne lenger tilbake. Tidligere ble "familievold" i straffesaksregisteret registrert som "vanlig" vold og trusler etc., og derfor også vanskelig å tallfeste.

Barneverntjenesten registrerer også meldinger som kommer inn og der det er mistanke om vold/ overgrep/ vitne til vold. For Kvinesdal ser tallene slik ut for de siste tre årene:

2014: Melding på 8 barn (i 5 familier)

2015: Melding på 37 barn (i 8 familier). Flere meldinger gjelder samme familie og samme episoder kan være meldt fra flere instanser.

2016: Melding på 34 barn (i 16 familier). Noen av meldingene gjelder samme familie.

Tallene kan antyde at det de siste årene blir meldt flere saker til barnevernet som omhandler vold i nære relasjoner.

Kartlegging/ utvikling av registreringssystemer for vold i nære relasjoner, er et fokusområde i den nasjonale handlingsplanen 2013-2017 og en kan tenke seg at dette bør følges opp lokalt når dette arbeidet har kommet noe lenger.

7.0 Tiltaksplan for det framtidige arbeidet og videre oppfølging av handlingsplanen.

Område	Mål	Tiltak	Tidsrom	Ansvar
Felles	Arbeidet rettet mot vold i nære relasjoner skal være godt koordinert i kommunen.	Fortsette møter i arbeidsgruppa som er nedsatt, halvårlig.	Fortløpende 2018/ 2021	Arbeidsgruppa. Representant fra helsestasjonen innkaller til møter.
Felles	Rutiner ved vold i nære relasjoner er i bruk og fungerer til beste for brukerne av kommunale tjenester.	Årlig gjennomgang av rutinene samt avvergeplikt og meldeplikt med personale	Årlig hver høst	Enhetsledere og avdelingsledere på aktuelle avdelinger.
		Årlig gjennomgang av at rutinene samsvarer med gjeldende regelverk	Årlig hver vår	Arbeidsgruppa.
Felles	Ansatte som jobber i tjenester som kommer i befatning med vold i nære relasjoner, skal ha god faglig kompetanse.	-Vurdere behovet for å arrangere felles kurs/ kompetanseheving. -Spre informasjon til hverandre om aktuelle kurs.	Kontinuerlig	Arbeidsgruppa
Felles	Befolkningen i Kvinesdal skal ha kunnskap om vold i nære relasjoner og søke hjelp når de opplever dette.	Sette opp utstillingen «Hvis klær kunne fortelle»	Vår 2018	Arbeidsgruppa

Enhet for levekår, helsestasjonen	Oppdage vold i nære relasjoner tidlig.	Utvikle rutiner for å spørre om vold/ oppdage vold på barnekontroller, jfr nye nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjon.	2018	Avdelingsleder helsestasjonen
	Befolkningen i Kvinesdal skal ha kunnskap om vold i nære relasjoner og søke hjelp når de opplever dette.	Finne og ta i bruk informasjonsmateriale som systematisk gis til alle spedbarnsforeldre	2018	Avdelingsleder helsestasjon
		Finne og ta i bruk informasjonsmateriale som kan brukes av helsesøstre i skolehelsetjenesten til klasseundervisning og på foreldremøter.	2018/2019	Avdelingsleder helsestasjonen
Barnehageenheten	Ansatte som jobber i tjenester som kommer i befatning med vold i nære relasjoner, skal ha god faglig kompetanse.	Arrangere nytt halvdagsseminar for barnehageansatte med RVTS, politi, barnehus, (der andre sentrale aktører i kommunen også inviteres med	2018	Enhetsleder for barnehageenheten

Arbeidsgruppa anbefaler at planen rulleres på nytt i løpet av 2021.